

4. Кобута І. Політика деяких країн у ціноутворенні на сільськогосподарську продукцію // І. Кобута, Н. Сеперович // Пропозиція. – 2000. – №10. – С. 110–111.

5. Кучуков Р. Ценообразование в АПК стран с развитой рыночной экономикой // АПК: экономика, управление. – №7. – С. 50–56.

6. Саблук П.Т., Карич Д.Я., Коваленко Ю.С. Основи організації сільськогосподарського ринку. – К.: ІАЕ УААН. – 2002. – 190 с.

7. Приходько Т. Регулирование деятельности сельскохозяйственных предприятий различных правовых форм // АПК: экономика, управление. – №8. – С. 43–48.

8. http://pidruchniki.ws/13091109/marketing/shvetsiya_marketingova_tsinova_politika

9. <http://buklib.net/books/26609/>

10. Common organization of the market: financial mechanism // Legal aspects of agriculture in the EC. – 2006.

М.П. ЛИЩИНСЬКИЙ,

аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Роль холдингових формувань в аграрному секторі економіки України

У статті розглянуто теоретичні основи та практика функціонування холдингових компаній в аспекті удосконалення економічних відносин на основі агропромислової інтеграції. Наведено основні відомості, характеристики закономірності розвитку найбільших агрохолдингів України. Визначено основні напрями діяльності агрохолдингів в аграрному секторі економіки України.

Ключові слова: агропромислова сфера, агрохолдинг, агропромислова інтеграція, холдингова компанія.

М.П. ЛИЩИНСКИЙ,

аспирант, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

Роль холдинговых формирований в аграрном секторе экономики Украины

В статье рассмотрены теоретические основы и практика функционирования холдинговых компаний в аспекте совершенствования экономических отношений на основе агропромышленной интеграции. Приведены основные сведения, характеристики закономерности развития крупнейших агрохолдингов Украины. Определены основные направления деятельности агрохолдингов в аграрном секторе экономики Украины.

Ключевые слова: агропромышленная сфера, агрохолдинг, агропромышленная интеграция, холдинговая компания.

М. ЛИЩИНСКИЙ,

graduate student, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

The role of holding formations in agrarian sector of economy of Ukraine

In the article the following there were: examined the theoretical basis and practices of the functioning of the holding companies in the term of improving economic relations on the basis of agro industrial integration; described the basic information, the characteristics of consistent pattern of the largest agro holdings in Ukraine; defined the main activities of agro holdings in the agricultural sector of Ukraine.

Keywords: agro-industrial sphere, agro holding, agro-industrial integration, holding company.

Постановка проблеми. Ринкові перетворення в агропромисловому комплексі України зумовили виникнення вертикально інтегрованих формувань холдингового типу, які, сконцентрувавши величезні природні, матеріальні, людські та фінансові ресурси, багато в чому визначають тенденції національної економіки в цілому та перспективи забезпечення продовольчої безпеки держави.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблемам діяльності та практиці функціонування холдингових компаній в аграрній сфері приділяють багато уваги як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема В. Андрійчук, С. Дем'яненко, М. Кропивко, М. Малік, П. Саблук та інші. Разом із тим питання функціонування холдингових компаній в аспекті удосконалення економічних відносин на основі агропромислової інтеграції потребує комплексного дослідження.

Метою статті є проведення аналізу механізму становлення та розвитку українських холдингів, їх виробничої та комерційної діяльності в аграрному секторі економіки України.

Виклад основного матеріалу. Останніми роками дедалі більшого поширення набуває розвиток агрохолдингів, які

займаються виготовленням та торгівлею агропродовольчої продукції, закуповують сировину, постачають ресурси для сільського господарства тощо.

Головна мета створення холдингових компаній в АПК полягає в запровадженні у виробництво передових досягнень науки та техніки, що насамперед полягає в нарощенні виробничого потенціалу учасників холдингу.

Поряд із цим створення сучасної холдингової компанії полягає не тільки у встановленні прямих зв'язків між учасниками, усунення посередників, скорочення непрямих витрат та збільшення прибутку, а й у забезпеченні фінансової сталості його учасників, визначенні об'єктивного підходу до розподілу прибутку шляхом конструктивної взаємодії учасників холдингу.

На сьогодні в аграрному секторі економіки спостерігається тенденція до об'єднання сільськогосподарських підприємств в агрохолдинги, що являють собою вертикально інтегровану структуру, яка об'єднує під єдиним управлінням заготовку сільськогосподарських культур, їхню перероблення та виготовлення готової продукції, а також така, що здій-

снює залучення інвестицій від сторонніх зацікавлених осіб та організацій для подальшого впровадження власних проєктів розвитку сільського господарства.

В Україні агрохолдинг представлений сукупністю юридичних осіб, пов'язаних майновими або договірними відносинами з метою управління головною компанією діяльністю інших учасників. Головна компанія правомочна визначати рішення, що приймаються іншими учасниками об'єднання. Слід акцентувати увагу на досить важливому моменті інтегрування підприємств АПК в агрохолдинги. Новоутворена структура незалежно від форм інтеграції має можливість використовувати ефект масштабу. При концентрації виробничих потужностей під єдиним началом тим самим багатократно збільшується сукупна валюта балансу групи, що своєю чергою дає можливість виходити на зарубіжні фінансові ринки та залучати додаткові кошти.

Агрохолдинги, як правило, – це чисто бізнесові проєкти, основною метою яких є примноження капіталу. Інтегруючи всі елементи агроіндустріального виробництва і продовольчого маркетингу у своїй структурі, конкурентна перевага досягається завдяки застосуванню нових технологій у сільському господарстві, обробці, логістиці, контролю якості та продажу кінцевого продукту. Агрохолдинги виробляють більш конкурентоспроможну продукцію, що є важливим аспектом для України після її приєднання до СОТ та експансії в ЄС і на світові ринки. Таким чином, внесок агрохолдингів у економічне зростання і розвиток є позитивним [3, с. 3].

Агрохолдинг – це специфічна форма володіння акціонерним капіталом, за якої материнська компанія, володіючи контрольним пакетом акцій інших підприємств, здійснює управління і контроль за їхньою діяльністю і завдяки цьому об'єднує їх в єдину організаційну структуру з відповідними цілями і місією.

Основними цілями формування агрохолдингів є [2, с. 287]:

- створення технологічно взаємопов'язаних виробничих і збутових ланцюгів, що забезпечує безперерйне функціонування всіх включених в них підприємств і меншу їх залежність від зовнішніх постачальників, зокрема зниження трансакційних витрат і ризик роботи з партнерами по вертикальному виробничому ланцюгу;

- оптимізація структури управління, в процесі якої керівництво головної компанії може зосередитися на розробці і вирішенні стратегічних завдань, що забезпечують перспективний розвиток всієї групи компаній;

- організація власної сервісної мережі, коли окремі служби підприємств (ремонтні, транспортні, будівельні, збутові тощо) реорганізуються і реєструються як окремі юридичні особи, які в централізованому порядку обслуговують всі підприємства, що входять у холдинг;

- диверсифікація бізнесу, коли в агрохолдинг входять різномірні підприємства, що виробляють різні види продукції або послуг.

Глобальний розвиток світових аграрно-економічних процесів призвів до зростання конкуренції між товаровиробниками різних країн. Сьогодні дрібним і середнім господарствам дедалі складніше виробляти конкурентоспроможну сільськогосподарську продукцію, використовуючи винятково традиційні методи та технології виробництва і збуту. Окремо взяте господарство не може задовольнити міжнародні вимоги до

якості та безпеки продукції сільськогосподарського виробництва, тому для успішного виходу вітчизняної сільськогосподарської продукції на світові агропромислові ринки існує щонайменше два перспективних шляхи розвитку [4, с. 71]:

- об'єднання дрібних та середніх сільськогосподарських підприємств і фермерів у потужні кооперативні структури;

- агрохолдингізація сільськогосподарської діяльності (створення холдингових структур шляхом об'єднання дрібних і середніх сільськогосподарських підприємств).

Слід відмітити, що значними конкурентними в аграрному секторі перевагами користуються підприємства з інтегрованою структурою та з повним циклом виробництва – від вирощування, зберігання і переробки сировини до виробництва та реалізації готової продукції, що дає змогу зменшення витрат і раціонального використання фінансових ресурсів.

Головними завданнями сучасного етапу розвитку економіки АПК є стабілізація і подальше нарощування обсягів виробництва продовольчих ресурсів, а на цій основі забезпечення оптимізації споживання харчових продуктів на душу населення, позбавлення залежності країни від їх імпортних поставок, створення сприятливих організаційно-економічних умов сільськогосподарським товаровиробникам, значного поліпшення соціального розвитку українського села. Для забезпечення ефективного розвитку аграрного сектору та конкурентоспроможності його продукції повинні функціонувати тільки такі організаційно-правові форми підприємницьких структур, які зможуть досягнути успіху як на національному, так і на світовому рівнях.

Станом на 1 січня 2012 року в Україні функціонувало 105 агрохолдингів. На сьогодні 3 млн. га землі в Україні контролюють 25 найбільших агрохолдингів, що становить 10% українського ріллі. В середньому на один агрохолдинг припадає близько 165 тис. га ріллі, а також слід зазначити, що більшість агрохолдингів займається виробництвом цукру та вирощуванням зернових культур [1; 11]. Земельний банк 25 найбільших аграрних холдингів становить приблизно 3 млн. га із 40–42 млн. га сільгоспугідь України [1].

До п'ятірки найбільших орендарів сільськогосподарських угідь також увійшли компанії «Миронівський хлібопродукт» (280 тис. га) і «Астарт-Київ» (170 тис. га).

Досліджуючи діяльність агрохолдингів як форми ведення бізнесу можна стверджувати, що основними шляхами їх створення є інвестування іноземного чи вітчизняного капіталу. Наприклад, за зазначеною схемою створено ПрАТ «Райз-Максимко» – через злиття «Райз-Агро» та агрофірми «Максимко». Холдинг переважно займається вирощуванням та доробкою насіння зернових, технічних й кормових культур, займається молочним скотарством. Компанія обробляє понад 160 тис. га посівних площ, має 24 філії в різних ґрунтово-кліматичних зонах України, шість насінневих заводів та цукровий завод.

Слід зазначити, що агрохолдинги як юридичні особи зареєстровані не у сільській місцевості, тобто не за місцем оренди землі, що призводить до зменшення платежів у місцеві бюджети села та невикладення коштів у розвиток соціальної сфери сільських територій. Агрохолдинги не розв'язують також проблеми трудової зайнятості селян. Так, із 7,8 млн. працездатних осіб, які мешкають у сільській місцевості, 1,6

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

млн. – безробітні, а 1,9 млн. – зайняті лише в особистих селянських господарствах.

Агрохолдингові формування – це сучасні великотоварні агропромислові формування інноваційного спрямування. За підрахунками, сільськогосподарськими підприємствами, які контролюються аграрними холдинговими компаніями, у 2011 році вироблено з використанням сучасних інноваційних технологій і реалізовано близько 46% озимої пшениці, 53% кукурудзи на зерно, 38% ріпаку, 31% соняшнику, 77% цукрових буряків, а також 81% м'яса птиці від загального обсягу виробництва цих видів продукції в сільськогосподарських підприємствах усіх форм власності (включаючи фермерські господарства). Агрохолдингові формування роблять значний внесок у забезпечення продовольчої безпеки держави та зростання експортного потенціалу АПК і нині є найбільш конкурентоспроможною формою організації агропромислового виробництва в Україні [10, с. 10].

Збільшення підконтрольних агрохолдинговим структурам земельних площ загрожує подальшому розвитку середніх і малих форм аграрного бізнесу, які несуть найбільше соціально-економічне навантаження в забезпеченні розвитку сільських територій. Звідси один із напрямів удосконалення організації діяльності агрохолдингів – посилення їх соціальної спрямованості. Необхідним є удосконалення антимонопольного законодавства на ринку оренди земель сільськогосподарського призначення, а також посилення контролю за їхньою діяльністю на місцевому рівні. Водночас у нашій країні дрібні та середні господарські структури здебільшого не в змозі отримати доступ до найвигідніших каналів реалізації продукції, передусім експортних. Цю ринкову нішу займають потужні підприємства-експортери, інтегровані, як правило, на основі корпоративних механізмів. Можливість формувати великі партії продукції та ефективно здійснювати організаційне забезпечення експортних операцій дозволяє таким структурам отримувати більший ефект від реалізації сільськогосподарської продукції порівняно з безпосередніми її виробниками [9, с. 11–12].

Агрохолдингові формування в АПК здебільшого не створювались у формі класичної холдингової компанії – «акціонерного товариства, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств», як визначено Законом України «Про холдингові компанії в Україні». Використовуючи механізми злиття і поглинання сільськогосподарських підприємств традиційного типу, в основному шляхом поступки прав на оренду земель сільськогосподарського призначення, частина з них збільшила розміри землекористування, залишившись у вигляді товариств з обмеженою від-

повідальністю, приватних підприємств тощо. Інші утворили на базі поглинутих сільськогосподарських підприємств структурні підрозділи без реєстрації юридичної особи, а частина з них на основі визначених Цивільним кодексом України механізмів провадження спільної діяльності взяли під контроль діяльність юридично незалежних підприємств [10, с. 6].

Проведення SWOT-аналізу діяльності агрохолдингів дозволяє виділити основні сильні сторони їх діяльності: можливість залучення кредитних коштів, у тому числі у зовнішніх інвесторів, більш ширший доступ до інформації про ринок порівняно з малими підприємствами; висока прибутковість діяльності (див. табл.). Слабкими сторонами є: малорозвинене тваринництво, незабезпеченість достатньою кількістю високо кваліфікованими працівниками.

М.Ф. Кропивко у своїх дослідженнях робить висновок про те, що загальними особливостями агрохолдингових формувань є такі [10, с. 6–7]:

1. Поглиблена спеціалізація діяльності складових організаційної структури, за якої материнська компанія (яка намагається зареєструватися в офшорній зоні) спеціалізується на веденні фінансово-інвестиційної діяльності, головне(і) підприємство(а) – трейдер(и) у країні(ах) ведення діяльності спеціалізуються на маркетингово-торговельній діяльності, дочірні підприємства або філії – на переробці та зберіганні сільськогосподарської продукції, а основу агрохолдингів становлять поглинуті або підконтрольні сільськогосподарські підприємства.

2. Здійснення сільськогосподарського виробництва на розосереджених по сільських територіях (районах, областях) й орендованих землях. Значна частина з них не реєструють дочірні підприємства в місцях розміщення орендованих земель, а перетворюють поглинуті сільськогосподарські підприємства у структурні підрозділи, звітуючи за місцем реєстрації філії або головної компанії (зазвичай у містах).

Розглянемо основні переваги трьох найбільших представників агрохолдингів, а саме: «Астарта-Київ», «Мрія Агрохолдинг» та «Миронівський хлібопродукт».

«Астарта-Київ» – вертикально інтегрований агропромисловий холдинг, лідер цукрової та сільськогосподарської галузей України, регіональні підрозділи компанії розташовані на території 198 населених пунктів у шести областях України: у Полтавській, Вінницькій, Хмельницькій, Тернопільській, Харківській та Житомирській. У цілому холдинг обробляє більше 245 тис. га.

Основна діяльність агропромхолдингу «Астарта» полягає у вирощуванні буряку, зернових і олійних культур, виробництві високоякісного цукру та супутньої продукції (меласа та сухий гранульований жом), а також молока і м'яса. На почат-

SWOT-аналіз діяльності агрохолдингів

Сильні сторони	Слабкі сторони
можливість залучення кредитних коштів (IPO); кращий доступ до інформації про ринок порівняно з малими підприємствами; висока прибутковість діяльності	незабезпеченість достатньою кількістю висококваліфікованих працівників; потреба у збільшенні кількості елеваторів, портів та ін.
Можливості	Загрози
збільшення кількості обсягів виробництва; створення навчальних баз, лабораторій якості продукції тощо; проведення маркетингових досліджень ринку	після зняття мораторію зменшення вигод, які дає оренда на даний час; обмеженість в інвестуванні на внутрішньому ринку та фондових біржах

ку 2014 року введено в промислову експлуатацію завод із переробки сої в м. Глобине (Полтавська область).

У холдингу створено повний цикл цукрового виробництва: від вирощування буряку до виробництва цукру. Частка власного цукрового буряку перевищує 70%, що істотно знижує залежність компанії від зовнішніх постачань сировини, зменшує собівартість виробленого цукру, гарантує безперервність виробництва і максимальний вихід якісного готового продукту. У 2014 році «Астарта» зберегла за собою лідируюче місце у цукровій галузі України, її частка у загальноукраїнському виробництві становила 23%.

Однією з конкурентних переваг холдингу є те, що майже всі агрофірми мають власні складські приміщення та обладнання для сушки та очистки зернових, що дозволяє їм самостійно обробляти, зберігати та відвантажувати продукцію покупцям.

Стратегічною метою «Астарті-Київ» є 100% забезпечення заводів сировиною, вирощеною агрофірмами холдингу. Сьогодні «Астарта-Київ» – один із провідних вертикально інтегрованих агропромислових холдингів, основний бізнес якого пов'язаний із забезпеченням українських промислових споживачів та населення високоякісним цукром, а також із вирощуванням та торгівлею сільськогосподарською продукцією.

Прикладом ефективного удосконалення міжгалузевих економічних відносин на основі нових форм агропромислової інтеграції є «Мрія Агрохолдинг» – провідна агропромислова компанія України, один з найефективніших виробників сільськогосподарської продукції в Україні та світі. На сьогодні «Мрія» – це вертикально інтегрований агропромисловий холдинг із власною інфраструктурою і сучасним парком автотранспорту і сільгосптехніки.

Землі «Мрія Агрохолдингу» розташовані в чотирьох суміжних областях: Тернопільській, Хмельницькій, Чернівецькій та Івано-Франківській. Весь земельний банк компанії поділений на 12 окремих дотичних кластерів – по 10–22 тис. га кожен, на чолі кожного з яких стоїть окрема виробнича команда. Кластерна модель і вдале географічне розташування дає холдингу можливість користуватися основними конкурентними перевагами, ефективно керувати й зберігати земельні ресурси.

Продукція «Мрії» постачається у більш ніж 20 країн світу, в тому числі і найбільшим харчовим компаніям Європи. Структура посівів компанії організована так, що дозволяє повною мірою використовувати землі та виробничі потужності протягом усього року.

Протягом двадцяти років «Мрія» використовує успішні методи ведення сільського господарства, ґрунтуючись на міжнародному досвіді та постійному підвищенні продуктивності. Компанія має вертикально інтегровану структуру, яка дозволяє ефективно керувати всім виробничо-збутовим ланцюгом ведення сільського господарства – від виробництва насіння, планування та вирощування врожаїв до зберігання, транспортування та логістики. У порівнянні з основними конкурентами «Мрія» має найвищі рівні продажів і прибутковості на один гектар.

ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» – одна з провідних агропромислових компаній України, яка заснована в 1998 році, майновою базою якої стали активи збанкрутілих і ліквідованих активів сільськогосподарських заводів.

МХП контролює повний виробничий цикл отримання товарного м'яса курки. Вирощує зерно для виробництва комбікормів; виготовляє корми для своїх птахофабрик з вирощу-

вання батьківського поголів'я і фабрик з виробництва м'яса птиці. Завдяки власному парку вантажівок–рефрижераторів агрохолдинг займається доставкою своєї продукції в дистрибуційні центри та франчайзингові точки на території України.

МХП обробляє один із найбільших земельних банків в Україні: 380 тис. га в Сумській, Київській, Вінницькій, Тернопільській, Хмельницькій, Львівській, Івано-Франківській та Дніпропетровській областях. МХП вирощує кукурудзу, соняшник, пшеницю та ріпак. Кукурудза й насіння соняшнику використовуються на комбікормових заводах МХП, пшениця, ріпак, соя та інші культури продаються третім особам.

На сьогодні – це вертикально інтегрований комплекс із 26 підприємств, який об'єднує потужності всього технологічного ланцюга виробництва м'яса птиці, займається вирощуванням кукурудзи, пшениці, соняшника, ріпаку, виробництвом соняшникової олії, яловичини, свинини, м'ясних страв, ковбас, гусячого м'яса та печінки, вирощування фруктів і картоплі. Основна діяльність – виробництво курятини та продаж м'яса курки під маркою «Наша ряба» (з 2002 року) та продуктів з неї (ТМ «Легко!»), делікатесної яловичини під ТМ «Сертифікований Ангус», делікатесної гусячої печінки під ТМ «Фуа Гра».

Головним підприємством компанії є ПрАТ «Зернопродукт МХП». Дане підприємство обробляє майже 120 тис. га орних земель на території Вінницької, Житомирської та Черкаської областей, де знаходяться його 21 філія та чотири окремі підприємства. 2014 року на землях підприємства було зібрано 780 тис. т зернових, це найвищий показник серед п'яти найбільших рослинницьких підприємств компанії.

Агрохолдинг володіє п'ятьма бройлерськими птахофабриками, двома птахофабриками з розведення батьківського поголів'я та виробництва інкубаційного яйця, чотири комбікормовими заводами та елеваторами для зберігання олійних і зернових культур.

Вирощування власних зернових – важливий компонент вертикальної інтеграції компанії, з них виготовляються всі необхідні комбікорми для курчат-бройлерів, що дозволяє підтримувати біологічну безпеку та контролювати якість. Частина врожаю експортується, що дає компанії суттєвий прибуток: у 2013 році було експортовано понад 30% зернових з урожаю 1,712 млн. т, а загальна виручка становила \$63 млн.

«Миронівський хлібопродукт» на сьогодні використовує реальні можливості максимізувати за рахунок використання сировини, що виробляється на підприємствах компанії.

«Миронівський хлібопродукт» – перша українська агропромислова компанія, яка в 2008 році продала на основному майданчику Лондонської фондової біржі, близько 19,4% своїх акцій за \$323 млн.

Вертикальна інтеграція «Миронівського хлібопродукту» має стабільно високі стандарти якості, а також контроль над собівартістю фінальної продукції завдяки великим масштабам виробництва, що особливо важливо в умовах української економіки, що розвивається.

Агрохолдинги, маючи значно більші фінансові можливості, виплачуючи вищу орендну плату власникам землі, по суті, витісняють з ринку оренди землі малі приватні фермерські господарства, що не в змозі бути їм конкурентами. Загалом, це є позитивною ознакою, оскільки холдинги, витісняючи фермерів з ринку оренди сільськогосподарської землі,

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

змушують їх змінювати свою спеціалізацію, переходити від вирощування низько ефективних зернових і технічних культур до вирощування овочів, фруктів, ягід. Вони також забірають землю у неефективних аграрних підприємств, змушуючи їх виходити з аграрного бізнесу. Результатом цього є підвищення загальної ефективності сільськогосподарського виробництва, адже агрохолдинги завдяки використанню кращих технологій на значних земельних площах отримують більше дешевої продукції, тоді як фермери заповнюють ринкову нішу трудомісткої продукції, виробництво якої в сучасних умовах вони забезпечують ефективніше. Крім цього, значна кількість сільськогосподарської землі в окремих районах країни взагалі не обробляється, і використання цієї землі агрохолдингами є позитивним фактором [3, с. 11].

На нашу думку, в аграрному секторі економіки холдинг слід розглядати як сільськогосподарське підприємство корпоративного типу, основною метою діяльності якого є створення та завоювання нових ринків, зниження витрат, підвищення вартості компанії, її капіталізація та інше.

Важливим аспектом діяльності агрохолдингів є їхні можливості щодо забезпечення необхідної якості сільськогосподарської та харчової продукції. Вхідження України до СОТ, вихід на ринки ЄС вимагають дотримання певних стандартів якості продукції. На жаль, таких стандартів важко дотримуватися невеликим та дрібним сільськогосподарським товаровиробникам і переробним підприємствам, не кажучи вже про домогосподарства населення, частка яких у виробництві окремих видів продукції сягає 70–90% (молоко, овочі, картопля). Завдяки застосуванню новітніх технологій у виробництві та переробці продукції сільського господарства, можливість контролю за дотриманням технології на всіх етапах, запровадженню необхідних стандартів якості, агрохолдинги мають безперечні конкурентні переваги порівняно з іншими формами ведення агробізнесу. Так, тільки на великих сучасних переробних підприємствах можна досягти необхідної глибини переробки сільськогосподарської продукції, асортименту, якості та, як наслідок, економічної ефективності [3, с. 13].

Підсумовуючи вище викладене, слід акцентувати увагу на тому, що агрохолдинг є досить особливою формою володіння акціонерним капіталом, за якої материнська компанія, маючи контрольний пакет акцій інших суб'єктів господарювання, здійснює контроль та управління їх діяльністю і завдяки цьому об'єднує їх в єдину організаційну структуру з відповідними цілями і місією. Форма акціонерних товариства є найбільш привабливими організаційними формами для діяльності та функціонування холдингів в аграрній сфері, оскільки використовуючи зазначену організаційно-правову форму ведення бізнесу, агрохолдинги активно залучають капітал через випуск та розміщення акцій на фондових біржах за кордоном.

Агрохолдингові компанії мають стати основою технологічного, організаційного та соціально-економічного удосконалення агропромислового виробництва на базі досягнень науки, освоєння нової техніки, технології, прийомів організації виробництва і праці.

Дослідження економічних аспектів діяльності агрохолдингів розкривають такі притаманні їм характеристики [4, с. 74]:

– значна інвестиційна привабливість більшості агрохолдингів (майже всі компанії є активними гравцями на провідних фондових біржах світ);

– висока привабливість агрохолдингів у плані їх кредитування комерційними банками порівняно із сільськогосподарськими товаровиробниками інших організаційно-правових форм господарювання завдяки наявності ліквідного заставного майна;

– можливість для дочірніх компаній отримувати від материнської компанії пільгове кредитування;

– замкнутий цикл виробництва та переробки сільськогосподарської продукції у більшості агрохолдингів, що дозволяє одержувати додану вартість, яка створюється у продуктовому ланцюжку;

– доступність для агрохолдингів зарубіжних ринків збуту сільськогосподарської продукції; монополізація ними всієї інфраструктури аграрного ринку.

Висновки

Завдяки агроіндустріальній вертикальній інтеграції агрохолдинги, як правило, є ефективними бізнес-проектами з преференційним доступом до капіталу, ринків, політичної допомоги та інновацій. Інтегруючи всі елементи агроіндустріального виробництва і продовольчого маркетингу у своїй структурі, конкурентна перевага досягається завдяки застосуванню нових технологій у сільському господарстві, обробці, логістиці, контролю якості та продажу кінцевого продукту.

Функціонування холдингів в Україні на сьогодні можливе, оскільки може дати максимальну віддачу для економіки при їх створенні, а саме в галузях промисловості з високою концентрацією виробництва, в галузях які є монопольними, а також в галузях, де проходить об'єднання підприємств спільними виробничими потужностями.

Роблячи загальний висновок щодо тенденцій змін організаційно-правових трансформацій аграрних підприємств в Україні, можна стверджувати, що в найближчій перспективі буде продовжуватися процес концентрації землі агрохолдингами через її оренду та банкрутство неефективних аграрних підприємств. Цей чинник потрібно враховувати при розбудові аграрної політики держави та програм підтримки розвитку аграрного сектору. Однак цілком можливо, що в довгостроковій перспективі будуть зменшувати масштаби землекористування та організовуватися в інші організаційні форми аграрного бізнесу. Ці процеси будуть визначати аграрна політика держави та світові тенденції на ринках сільськогосподарської продукції і продовольства.

Список використаних джерел

1. Агрохолдинги України // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://cugp.com.ua/links/21-ukrainian-agroholdings.html>

2. Болгарова Н.К., Паневник Т.М. Розвиток формувань холдингового типу як перспективна форма інтеграційних процесів в аграрному секторі економіки // Науковий Вісник НУБіП України – 2010. – Вип. 154. – Ч. 3. – С. 284–292.

3. Дем'яненко С.І. Агрохолдинги в Україні: добре чи погано? // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/Konsult_Work_Ukr/AgPP%2021_Ukr.pdf

4. Залізко В.Д. Вплив агрохолдингізації сільськогосподарських підприємств на соціально-економічний розвиток сільських територій // Економіка України. – 2013. – №6. – С. 71–78.

5. Інтернет-сайт «Агропромхолдинг «Астарт»-Київ» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: Головна сторінка – <http://www.astartakiev.com/>

6. Інтернет-сайт Групи компаній ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: Головна сторінка – <http://www.mhp.com.ua/>

7. Інтернет-сайт «Мрія Агрохолдинг» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: Головна сторінка – <http://mrya.ua/>

8. Крупнейшие лендлорды Украины // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://delo.ua/biznes/kompanii/krupnejshie-lendlordy-ukrainy-131578/>

9. Кропивко М.Ф. Стратегічні напрями реформування управління комплексним розвитком агропромислового виробництва і сільських територій / за ред. М.Ф. Кропивко – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 82 с.

10. Лупенко Ю.О., Кропивко М.Ф. Агрохолдинги в Україні та посилення соціальної спрямованості їх діяльності // Економіка АПК. – 2013. – №7. – С. 5–21.

11. ТОП-25 лендлордів України // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://domik.volyn.ua/articles/top-25-lendlordiv-ukraini>.

М.О. ХАРКАВИЙ,

здобувач кафедри податків і фіскальної політики, Тернопільський національний економічний університет

Фінансові детермінанти митного контролю після випуску товарів на митну територію України

Проведено дослідження аналізу фінансових детермінант контролю після випуску товарів у вільний обіг і представлено власне бачення причин перенесення акценту заходів митного контролю з поточного на контроль наступний. Узагальнено результати досліджень та існуючих підходів до обґрунтування необхідності реалізації контролю після випуску товарів у вільний обіг як новітньої концепції реалізації контрольних заходів фіскальними органами з метою попередження і виявлення шахрайства та обману. На основі теоретичних і практичних положень визначено, що фінансові детермінанти слід розглядати як причини, що викликають розбалансованість бюджетних надходжень унаслідок об'єктивних і суб'єктивних обставин, обумовлених досягненням суб'єктами ЗЕД фінансових та комерційних вигод.

Ключові слова: митне комерційне шахрайство, митний контроль, постмитний аудит, контроль після випуску, ухилення від оподаткування.

Н.А. ХАРКАВИЙ,

соискатель кафедры налогов и фискальной политики, Тернопольский национальный экономический университет

Финансовые детерминанты таможенного контроля после выпуска товаров на таможенную территорию Украины

Проведено исследование анализа финансовых детерминант контроля после выпуска товаров в свободное обращение и представлено собственное видение причин переноса акцента мер таможенного контроля с текущего на контроль последующий. Обобщены результаты исследований и существующих подходов к обоснованию необходимости осуществления контроля после выпуска товаров в свободное обращение как новейшей концепции реализации контрольных мероприятий фискальными органами в целях предупреждения и выявления мошенничества и обмана. На основе теоретических и практических положений определено, что финансовые детерминанты следует рассматривать как причины, вызывающие разбалансированность бюджетных поступлений вследствие объективных и субъективных обстоятельств, обусловленных достижением субъектами ВЭД финансовых и коммерческих выгод.

Ключевые слова: таможенное коммерческое мошенничество, таможенный контроль, посттаможенный аудит, контроль после выпуска, уклонение от налогообложения.

N. KHARKAVYI,

competitor of Chair of Taxes and Fiscal Policy of the Ternopol National Economic University

Financial determinants of customs control after release of goods on the customs territory of Ukraine

Research of the analysis financial a control determinant after release of goods in free circulation is conducted and own vision of the reasons of transfer of accent of measures of customs control with flowing on control the subsequent is presented. Results of researches and existing approaches to justification of need of control after release of goods in free circulation, as newest concept of realization of control actions by fiscal bodies for the prevention and fraud and deception identification are generalized. On the basis of theoretical and practical provisions it is defined that financial determinants should be considered as the reasons causing unbalance of the budgetary receipts owing to objective and subjective circumstances, caused by achievement by subjects of foreign trade activities of financial and commercial benefits.

Keywords: customs commercial fraud; customs control; post-customs audit; control after release; evasion from the taxation.

Постановка проблеми. Особливе місце у загальній системі економічних заходів регулювання займає митно-тарифне регулювання, сутність якого полягає у встановленні, зниженні або скасуванні різних за характером видів мита. Такі заходи використовуються для вирішення різного роду завдань: захист вітчизняного виробника; стимулювання чи обмеження імпорту або експорту; подолання інфляційних

процесів. Незважаючи на широкий спектр вирішуваних такими заходами завдань, в Україні вони зберігають свою фіскальну спрямованість. Це викликано залежністю державного бюджету від надходження мита та митних платежів.

Упродовж 2008–2013 років частка податків від зовнішньоторговельних операцій у державному бюджеті становила 35–40% загальних податкових надходжень. За такої пози-